

Ana Mari Lusarreta Lusarreta
Erroibar, Nafarroa (1912)

Aurkibidea

Biografia

Erroibarko Ardaitz herrikoa. Gurasoak ere bertakoak zituen.

Zintak

ERB-007

- **Proiektua:** Koldo Artola: Ziorditik Uztarrozeraino
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artola Kortajarena, Koldo
- **Data:** 1989-01-01
- **Iraupena:** 9 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Artola Kortajarena, Koldo

Pasarteak

1. Lixuaz eta euskararen ingurukoaz

- **Erref:** ERB-007/001
- **Iraupena:** 0:09:00. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:09:00
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

Laburpena:

<p>"Lixua" (lixiba) nola egiten zen. Euskara ahaztuta duela dio. Gaztetan gurasoekin hitz solte batzuk besterik ez omen zituen erabiltzen. Herrian euskara gorde zuten azken hiztunak aipatzen dituzte.</p>

Transkripzioa

- Begira, gauza erraz-erraz-erraz-erraza; zuk egin duzu-eta... nola erraten zaio? nola zaio? 'la colada', nola zaio?
- Ah, 'la colada', bai.
- Nola zaio? (mementuan ez baikinen euskal hitzaz oroitu)
- Lixue.
- Lixue! lixue, lixue; egin duzu?
- Bai.
- Denbora hartan, ezta? bertz (konporta) batean eta...
- Emen... lixoa, lixoa.
- Eta non biltzen zen ura, ugaldean?
- O errekan o... ueldian.
- Ia kontatzen duzun ongi...
- No-no-no-no, ya... no le voy a contar, no-no-no-no-no; mira, estoy muy torpe yo pa... pa hablar el vasco, llevo aquí cuarenta y siete años y no hay hablaõ el vasco, y ya se me ha olvidaõ, ya está bien. Ahora yo no...
- Ez du inportarik...
- Yo de joven sí, de joven... con los padres alguna palabra suelta, lo demás no; yo lo que más sé pues de oír a ellos y entendía lo que decían y nada más, no-no. Si le ha dicho la... la Catalina, ya basta, ya basta.
- Baina hura da Saigoskoa eta zurea Ardaizkoa, eta zuk ez badidazu erraten nork erranen dit?
- Bah!... eztakit, igualtsu de, igualtsu de; Saigoskoa ta Ardaizkoa? igualtsu.
- Bai, e? iruditzen zaizu igualtsu dela?
- Bai-bai, bai-bai-bai-bai, igualtsu, igualtsu, bai.
- Diferentzia pixka bat bada...
- No... no-no-no-no.
- Aber, berak kontatu dit nola egiten zuen lixua; orain zuk kontatzen badidazu ikusiko dut igualtsu den ala ez.
- Ah, lixue! lixue...
- Baina horretarako kontatu behar duzu...
- Pues, lixue? lixue? pues... ejeje! oi ya aurea non!
- Hala, jarri, jarri, jarri... bortz minutu, bortz minutu, e? aber, lehenbizi egin behar zen erreka... uhaldera? edo erreka, nola erranen duzue?
- O erreka o ualdera o...
- Uhalde handi xamarra denean, baina ttikia delarik, orduan erreka, ezta?
- Orduan, erreka.
- Herrikoa izanen da erreka...
- Erreka o reka... beh! lo que parecía mejor, más cerca? pues allí, a donde nos parecía.

- Eta hara joaten zineten ur txerka, ur eske edo ur bila edo nola erraten da? ur eske?

- Ah, iturri, iturrire, ur eske; an... an tzen labadero at?, ta an, lemixko remojatu? ta... gero, etxera man? ta... sí, ahora no sé.

- Arropa? arropa hartu...

- Arropa artu? ta sartu... kolanderoa? ta gero... bota al... ¿cómo se llama?

- Hautsa?

- Je! ori zaio, e? la ceniza? ta gero egosi...

- Bueno baina, arropa, arropa guztia ez zen igual; bat zen finagokoa edo xuria eta bertzea kolorekoa, edo...

- Ya... maindreköa ta... atorrak ta...

- Eta nola paratzen zen? zer paratzen zen goitian eta zer beheitian?

- Zer beittian?

- Bai, lehenbizi zer paratzen zen beheitian?

- Eztakit, lemixien... abar pixket? ya... lekuik ya gelditzeko ondoan? ta gero paratu arropa; lemixko... maindreköa? ta gero...

- Xuria? gainean xuria?

- Gañean (t)xuri.

- Xuria beti ere, beti goitian, e?

- Beti... beti goittian.

- Eta gero botatzen zen ura...

- Ure... gañean.

- Egosirik?

- Bai, lemixkue... epel-epela paratu? ta, ta gero... pues cada vez y más caliente ¿verdad? no sé.

- Geroago eta beroago; eta hautsa noiz botatzen zen?

- Lemixkoan.

- Eta gero eskurritu behar zen?

- Ba, badu aski ee... eskorritzeko, arra(t)s guzien, ya (...). Ez; no, total e...

- Eta berriz errekar, e?

- Dosten (?), no sé.

- No se preocupe, yo ya sé que le cuesta, pero bueno, si sale un poquico...

- Pero no, mira yo, en palabras sueltas sí, entiendo y en vasco pues no, nadie.

- Ez da izanen-eta herri guztian inor?

- Iñor, iñor.

- Zuk baino gehiago dakienik, ez?

- Bah!

- Zu zara gehien dakiena?

- Ya-ya... orai, orai bai, klaro, lenao? Francisco Uriz, ta... Sandalia Egozkue, ai e, il tzen.

- Sandalia Egozkue hil zen, e?

- Bai, bai; orai urtia.

- Orain urtea? eta bazekien euskaraz?

- ¡Hombre!...

- Mekaguensos! eta nik ez nuen ezagutu...

- Bai.

- Non bizi zen?

- Errian... errien, errien erdien; errira sartu? ta... lemixka, lemixko... etxean? ezkerretik.

- Herrian berean bizi zen?

- Bai, bai-bai.

- Ba nik, egon nintzenean zure anaiekin, galdetu nuen eta ez zidaten erran...

- Sí-sí-sí-sí; orai... ¿cuántos años tenía? noventa y... y. Pues se ha muerto ahora.

- Eta ez du anaia edo ahizpa bizirik?

- Badu... ¿cómo se dice? una hija tiene pero aquella no habla.

- Pero hermano o hermana no le queda?

- No-no-no-no; ella... una hija, una hija y ésa nada, ni palabra.

- Bueno, Francisco eta andre hori zu baino askoz zaharrago (ziren)...

- Bai, baño...

- Zu gazteago, diferentzia handiarekin; zenbat urte dituzu?

- Nik?

- Lauetanogei ez...

- La-, labetanogei ez; iruetanogeita zazpi.

- Hiruetanogeita hamazazpi?

- Sí.

- ¿Setenta y siete?... ba Franciscok ongi zekien, e?

- Ah, Francisco sí.

- Eta bertze emazte horrek ere ongi zekien, e?

- Bai, sí-sí.

- Y ¿cómo no me dijeron sus hermanos, que había ahí una mujer del pueblo que sabía bien?

- Pero como no se habla, como no se habla...

- Eta Ardaizkoa zen, e?

- Bai-bai.

- Eta Ardaiztik kanpo ez da inor egonen orain? Iruñen edo Burlatan edo...?

- Oh! bai, Iruñen y, pero... esa gente normal, gente joven, ya de las mayores no. Una estaba en Espinal, pero aquella también ya murió...

- (Lixuarekikoa berreskuratuz:) Eta gero botatzen zen ura...

- Ura...

- Hautsen gainean...

- Autsa e gañera.

- Eta horrela garbitzen zen?

- Oh! garbitu ez; ya... ongi garbitu? pues, xuritu! xuritu pixkät, xuritu.

- Eta ura nondik ateratzen zen?

- Bazuen...

- Zulo bat?

- Txurruta bat, an paatu txurruta? ta gero, kolanderoa paatu? ta, zen... Eta, gero? paratu bañera bat? ta andik sar, esto? eta, berotuik? ya egosiik, lixue.

- Eta gero, behin egosirik zegoelarik, atera...

- Utzi, utzi, arraxëan, arraxe guziän...

- Han bertan (han berean)?

- Bai.

- Bertz (konporta) barruan?... Eta gero atera behar zen...

- Ta gero?... bai.

- Zer egiten zer atera eta gero?

- Atra gero? ta... gero... joan erre kara o... labaderora o... a eso? ta, andik garbitu ongi ta (...).

- Eta gero paratu idortzen? idortzen erraten da? 'para secar'?

- Para secar... no sé cómo se dice.

- Idortzen, e? idortzeko; non, non paratzen zen arropa?

- Ah! pues... igual... en el campo, por deciman, no sé cómo se dice.

- Bai, larrean edo... baldin bazen belar edo...?

- Edo larrañan o kuerda batera o...

- Edo sasietan edo, e?

- Orai... se recogía ya. Oi-oi ama! lo que, ui-ui ama!... si hubiera sabido que era usted cierro la puerta.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com